

ISSN: 2687-220X

NOVUS ORBIS

Journal of Politics and International Relations
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Dergisi

Araştırma Makaleleri
Research Articles

**Emekli Subayların Bakış Açısından Türkiye'nin Dış
Politika Alternatifleri Ve Güvenlik Sorunları**

*Türkiye's Foreign Policy Alternatives and Security Problems
from the Perspective of Retired Officers*

**Hakan SAMUR
Dünya BAŞOL**

**BRICS+5 Genişlemesinin Yaratacağı Fırsat ve
Tehditler Bağlamında Değerlendirilmesi**

*The Evaluation of The BRICS+5 Enlargement in the Context of
Opportunities and Threats*

Sinem ÇELİK

**Yeni Bir Dış Politik Girişim Örneği Olarak
Türkiye'nin Denizaşırı Üs Politikası Uygulamaları:
Katar ve Somali Örneği**

*Türkiye's Overseas Base Policy Practices As an Example of A
New Foreign Policy Initiative: The Case of Qatar and Somalia*

**Gökhan ÖÇALAN
Gökhan KOÇER**

**Sosyal Medyanın Demokratik Seçimlerde Algı
Yönetimi Üzerindeki Rolü**

*The Role of Social Media in Shaping Perceptions during
Democratic Elections*

Murat ŞENGÖZ

İsrail, Orta Asya, Kafkasya Ve Yeni Çevresel Strateji

*Israel, Central Asia, Caucasus and the New Peripheral
Strategy*

Mehmet Erkan KILLIOĞLU

Kitap İncelemeleri
Book Reviews

**Guillaume Pitron
Nadir Metaller Savaşı: Enerji Geçişinin ve
Dijitalleşmenin Karanlık Yüzü**

Muhammet NEGİZ

**Gabor Agoston
Barut, Top ve Tüfek, Osmanlı İmparatorluğu'nda
Askerî Güç ve Silah Sanayisi**

Ayşegül GÜLER

Editörler Kurulu / Editorial Board

Baş Editör / Editor-in-Chief

- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Özgür Tüfekçi
- Dr. Öğr. Üyesi / Assist. Prof. Hülya Kımık
- Dr. Öğr. Üyesi / Assist. Prof. Göktuğ Kırprızlı
- Arş. Gör. / Research Assist. Fevzi Kırbaşoğlu

Kitap İnceleme Editörleri / Book Review Editors

- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Bülent Şener (*Türkçe Kitap / Books in Turkish*)
- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Murat Ülgül (*İngilizce Kitap / Books in English*)

Alan Editörleri / Section Editors

- Dr. Öğr. Ü. / Assist. Prof. Fatma Akkan Güngör – Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye
- Dr. Öğr. Ü. / Assist. Prof. Yılmaz Bayram – Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Ayça Eminoğlu – Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Vahit Güntay – Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Erol Kalkan – Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye
- Professor İsmail Köse – Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye
- Professor Bülent Şener – Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Murat Ülgül – Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye

Yardımcı Editör / Assistant Editor

- Arş. Gör. / Research Assist. Fevzi Altınok

Uluslararası Danışma Kurulu / International Advisory Board

- Dr. Shane Brennan – American University in Dubai, UAE
- Dr. Alessia Chiriatti – University for Foreigners of Perugia, Italy
- Professor Murat Çemrek – Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Rahman Dağ – Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Türkiye
- Dr. Federico Donelli – University of Genoa, Italy
- Professor Süleyman Erkan – Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye
- Professor Monique Sochaczewski Goldfeld – Escola de Comando e Estado-Maior do Exército, Brazil
- Dr. Ayta Göl – York St John University, UK
- Professor Emre İşeri – Yaşar Üniversitesi, Türkiye
- Professor Gökhan Koçer – Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye
- Dr. SungYong Lee – University of Otago, New Zealand
- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Ali Onur Özçelik – Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkiye
- Professor Alp Özerdem – George Mason University, USA
- Dr. Öğr. Ü. / Assist. Prof. Kaan Renda – Hacettepe Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Paul Richardson – University of Birmingham, UK
- Professor Didem İkinci Sarier – Çankaya Üniversitesi, Türkiye
- Doç. Dr. / Assoc. Prof. Hüsrev Tabak – Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Türkiye

Novus Orbis

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Dergisi

Journal of Politics and International Relations

ISSN: 2687-220X

Cilt 6 | Sayı 2 | 2024
Volume 6 | Number 2 | 2024

İçindekiler / Table of Contents

Araştırma Makaleleri / Research Articles

166

Emekli Subayların Bakış Açısından Türkiye'nin Dış Politika Alternatifleri Ve Güvenlik Sorunları

Türkiye's Foreign Policy Alternatives and Security Problems from the Perspective of Retired Officers

Hakan SAMUR & Dünya BAŞOL

189

BRICS+5 Genişlemesinin Yaratacağı Fırsat ve Tehditler Bağlamında Değerlendirilmesi

The Evaluation of The BRICS+5 Enlargement in the Context of Opportunities and Threats

Sinem ÇELİK

220

Yeni Bir Dış Politik Girişim Örneği Olarak Türkiye'nin Denizaşırı Üs Politikası Uygulamaları: Katar ve Somali Örneği

Türkiye's Overseas Base Policy Practices As an Example of A New Foreign Policy Initiative: The Case of Qatar and Somalia

Gökhan ÖÇALAN & Gökhan KOÇER

247

Sosyal Medyanın Demokratik Seçimlerde Algı Yönetimi Üzerindeki Rolü

The Role of Social Media in Shaping Perceptions during Democratic Elections

Murat ŞENGÖZ

270

İsrail, Orta Asya, Kafkasya Ve Yeni Çevresel Strateji

Israel, Central Asia, Caucasus and the New Peripheral Strategy

Mehmet Erkan KILLIOĞLU

Kitap İncelemeleri / Book Reviews

297

Guillaume Pitron

Nadir Metaller Savaşı: Enerji Geçişinin ve Dijitalleşmenin Karanlık Yüzü

Muhammet NEGİZ

308

Gabor Agoston

Barut, Top ve Tüfek, Osmanlı İmparatorluğu'nda Askerî Güç ve Silah Sanayisi

Ayşegül GÜLER

NOVUS ORBIS

Journal of Politics and International Relations | Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Dergisi
Volume 6 | Cilt 6
Number 2 | Sayı 2
2024

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

**BRICS+5 GENİŞLEMESİNİN YARATACAĞI
FIRSAT VE TEHDİTLER BAĞLAMINDA
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Sinem ÇELİK*

Makalenin Geliş Tarihi // Received: 28.05.2024
Düzeltilme Tarihi // Revised: 17.09.2024
Yayına Kabul Tarihi // Accepted: 04.12.2024

Öz

“BRICS” tabiri gelişmekte olan Brezilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika ulusal ekonomilerini ifade eden bir kısaltmadır. Söz konusu terim ilk olarak 2001 yılında Goldman Sachs ekonomisti Jim O’Neill tarafından “BRIC” olarak kullanılmıştır. 2011 yılında Güney Afrika’nın katılımıyla BRICS adını alan grup, üye ülkeler arasında ekonomik iş birliğini ilerletmeyi ve ülkelerin dünyadaki ekonomik ve siyasi konumlarını arttırmayı amaçlamaktadır. BRICS grubunun uluslararası alanda kısa süre içerisinde ön plana çıkması, bu örgütün gelişmekte olan ülkelere daha adil bir dünya yaratılması hususunda yeni bir alternatif olarak değerlendirilmesine neden olmuştur. Oluşturulduğu yıldan bugüne her yıl düzenli şekilde zirveler gerçekleştiren BRICS ülkeleri, söz konusu zirvelerde uluslararası arenada daha iyi temsil edilebilmek, iş birliğini derinleştirmek, daha iyi yönetim amacıyla yeni kurumlar tesis etmek ve iletişim kanallarını güçlendirmek amacıyla çeşitli çalışmalar

* Sorumlu Yazar, Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, ORCID 0000-0001-9072-7542, sinem.tan@atauni.edu.tr

yapmaktadır. BRICS grubu, en son Güney Afrika'nın Johannesburg kentinde gerçekleştirdiği 15. BRICS Zirvesi'nde bağları derinleştirmek ve kurumsallaşmak ile dışa açılmak arasındaki yol ayrımında genişlemeyi tercih ederek 2024 itibarıyla toplam beş yeni ülkeyi (Mısır, İran, Etiyopya, Birleşik Arap Emirlikleri ve Suudi Arabistan) bünyesine katmıştır. Yeni üyelerin bloğa dâhil oluşu pek çok yönden tartışma yaratmış ve BRICS'in BRICS+5 formatına dönüşümü bloğun geleceği açısından çeşitli yorumları da gündeme getirmiştir. Bu çalışma, BRICS+5 genişlemesinin bloğun ulaşmak istediği hedefler doğrultusunda yaratacağı fırsat ve tehditleri incelemeyi amaçlamaktadır. BRICS+5 genişlemesini örgüt düzeyinde yorumlamayı amaçlayan tartışma ve analizlere ihtiyaç duyulması noktasında çalışmanın literatüre katkı sağlaması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: BRICS+5 Genişlemesi, Johannesburg Zirvesi, Küresel Güney, Yükselen Güçler.

THE EVALUATION OF THE BRICS+5 ENLARGEMENT IN THE CONTEXT OF OPPORTUNITIES AND THREATS

Abstract

The term "BRICS" is an acronym for the emerging economies of Brazil, Russia, India, China and South Africa. This term was first used in 2001 by Goldman Sachs economist Jim O'Neill as "BRIC". The group, which was renamed BRICS when South Africa joined in 2011, aims to promote economic cooperation between the member countries and strengthen their economic and political position in the world. The BRICS group's prominence on the international stage in a short space of time has led developing countries to see this organization as a new alternative for creating a fairer world. The BRICS countries, which have held regular summits every year since their inception, have undertaken various activities to be better represented on the international stage, deepen cooperation, create new institutions for better governance and strengthen communication channels. At the most recent 15th BRICS Summit held in Johannesburg, South Africa, the BRICS grouping, lying at the crossroads between deepening ties and institutionalization and opening up, opted for opening up, so that the gathering decided to incorporate a total of five new countries (Egypt, Iran, Ethiopia,

United Arab Emirates and Saudi Arabia) by 2024. The inclusion of the new members in the bloc has been controversial in many ways, and the transformation of the BRICS into the BRICS+5 format has brought various interpretations to the agenda regarding the future of the bloc. This study aims to examine the opportunities and threats that BRICS+5 enlargement will bring to the bloc's aspirations. Since there is a need for discussions and analyses aiming to interpret the BRICS+5 expansion from the organization's perspective, this study is expected to contribute to the literature.

Keywords: BRICS+5 Enlargement, Johannesburg Summit, Global South, Rising Powers.

Giriş

BRIC (Brazilya, Rusya, Hindistan ve Çin), Goldman Sachs tarafından güçlü ekonomik büyüme yaşayan ve 2050 yılına kadar dünya ekonomisine hâkim olmaya hazırlanan yükselen piyasa ülkelerinin analitik bir gruplaması olarak kurulmuştur. BRIC ülkelerinin bu terimi sahiplenme ve yıllık zirveler düzenleyerek nispeten geniş bir yelpazede hükümet içi iş birliği başlatma kararı, aynı yıl G20'nin kurulması ve 2014'te Yeni Kalkınma Bankası'nın faaliyete geçmesiyle birlikte, küresel yönetimde neredeyse son yirmi yılın en dikkat çekici yeniliklerden biri olarak görülebilir. BRICS (Brazilya, Rusya, Hindistan, Çin ve Güney Afrika) örgütü genellikle Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Bankası gibi Batı egemenliğindeki küresel kurumların etkisini dengeleyebilecek jeopolitik bir blok oluşturma girişimi olarak anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, BRICS ülkelerinin gerçek uyumu ve ittifakın gerçek değeri tartışma konusudur.

BRICS'in ne olduğu ve ne olmadığı konusunda, grubun 2000'li yılların ikinci yarısında oluşmaya başlamasından bu yana uzun süredir devam eden bir akademik ve kamu politikası tartışması mevcuttur. Bazıları bu grubu Batı ve özellikle de Amerika Birleşik Devletleri (ABD) karşıtı bir yapılanma olarak yorumlarken, bazıları da ekonomik bir kavram olmanın ötesinde ne anlama geldiğini sorgulamıştır. Grubun son dönemdeki genişlemesine ilişkin tartışmalar bir kez daha dikkatleri BRICS'in üzerine çekmiştir. Grubun genişlemesinin ardından BRICS'in küresel meselelerde daha merkezi ve güçlü bir aktör haline geleceği öngörülmektedir. BRICS'in önemine ve gelecekteki yönüne ilişkin tüm bakış açıları memnuniyetle

karşılanmakla birlikte, özellikle BRICS+5 genişlemesini örgüte bakan yönüyle yorumlamayı amaçlayan tartışma ve analizlere daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır. BRICS'in nereye gittiği ya da nereye gitmesi gerektiği konusundaki tartışmalar, uluslararası ilişkilerin, iş birliğinin ve Küresel Güney'in yönü konusunda endişe duyan herkesin yararınadır.

Bu çalışma, 2023 Johannesburg Zirvesi'nde genişleme kararı alan örgütü, yeni üyelerin dâhil olmasıyla BRICS+5 formatına evrilen yapısını ortaya çıkması olası fırsat ve tehditler çerçevesinde incelemeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda ilk olarak çalışmada BRICS grubunun oluşum temelleri ve örgütün tarihsel süreç içerisinde yaşadığı dönüşüm ele alınmış, ardından BRICS+5 genişlemesinin kararlaştırıldığı 15. BRICS Zirvesi, örgütün evrimi açısından önemli olan gelişmeler perspektifinden incelenmiştir. Son olarak, BRICS'in BRICS+5 formatına dönüşerek genişlemesi, örgütün kurulduğu günden bugüne ulaşmayı amaçladığı temel hedefleri gerçekleştirilmede taşıdığı fırsat ve tehditler bağlamında analiz edilmiştir. Genişlemenin getirdiği zorluklar ve fırsatların BRICS'in uyumunu ve etkinliğini sınavacağı ortadadır. Genişleyen örgütün küresel yönetimi yeniden şekillendirmede güvenilir bir güç olarak kalabilmesi, farklı üyeleri arasında uzlaşma sağlama kapasitesine bağlı olacaktır.

BRICS'in Oluşum Temelleri ve Tarihsel Evrimi

BRICS kısaltmasının bir yatırım teriminden uluslararası siyasetin bilinen bir ismine ve 2009'dan itibaren yarı kurumsallaşmış bir siyasi birliğe dönüşmesi, 21. yüzyılın ilk yirmi yılının uluslararası siyasetindeki belirleyici gelişmelerden biridir (Stuenkel, 2020: 1). BRICS fikrinin kökeninin Rusya'nın önde gelen devlet adamlarından biri olan Yevgeny Primakov'un 1996'da dışişleri bakanı olarak görev yaptığı dönemde ortaya attığı "Rusya-Hindistan-Çin stratejik üçgeni" vizyonuna dayandığı söylenebilir. Primakov'un vizyonu, söz konusu üç güç arasında "stratejik üçgen" olarak adlandırdığı bir yapı kurarak çok kutuplu bir dünya düzenine ulaşmaktır. Bu vizyon, mevcut uluslararası sistemin Rusya, Hindistan ve Çin'in yükselişine ve nüfuzuna getirdiği kısıtlamalara vurgu yapmaktaydı (Cherian, 1999; Patnaik, 2023: 37).

Primakov'un fikirlerinin politikaları şekillendirmesi zaman almıştır. Üç ülke arasındaki ilişkileri güçlendirme hamlesi, Rusya-Hindistan-Çin (RIC) Gruplaşması ve Hindistan-

Brezilya ve Güney Afrika (IBSA) Diyalog Forumu'nun kurulmasıyla ilerleme kaydetmiştir. RIC ve IBSA, BRICS'in evrimi için iki önemli mekanizmadır (Patnaik, 2023: 38). 2002'de tesis edilen RIC Diyalog Platformu, "bölgesel güvenlik konusunda ideolojik olmayan bir büyük güç iş birliği modeli" olarak tanımlanmaktadır (Dongxiao ve Shua, 2016: 433). 2003'te kurulan IBSA Diyalog Forumu ise Güney-Güney iş birliğini teşvik eden önemli bir başka çok taraflı çerçeve olarak üyelerinin küresel meselelere ilişkin geniş bir yelpazedeki ortak çıkarlarına atıfta bulunmaktadır. BRICS'in oluşumundan önce tesis edilen RIC ve IBSA, beş ülkenin gelecekte bir araya gelmesi için büyük bir zemin hazırlamıştır. Söz konusu iki forum kurulduğu andan bugüne, BRICS zirvelerinde liderler bir araya gelmeden önce farklılıkları gidermede etkili olmuştur (Arruda ve Slingsby, 2014: 2; Patnaik, 2023: 38).

BRICS'in fikrî kökenin 1996'ya uzandığı ifade edilse de BRIC kavramı ilk olarak 2001 yılında Goldman Sachs ekonomisti Jim O'Neill tarafından ortaya atılmıştır. O'Neill, yüksek büyüme oranları ve büyük nüfuslarıyla ön plana çıkan BRIC'in (Brezilya, Rusya, Hindistan ve Çin) yakın gelecekte önemli küresel ekonomik oyuncular olarak varlık göstereceğini öngörmüştür (Jha, 2022; Daily Investor, 2023). O'Neill (2001) makalesinde, BRIC ekonomilerinin genişleyen büyüme yörüngelerinin bu ekonomileri küresel ekonominin görece bir parçası olarak büyüteceğini ve böylece BRIC ekonomilerinde geliştirilen ve uygulanan mali ve parasal politikaların küresel piyasa etkilerini artıracaklarını ileri sürmüştür. Goldman Sachs'ın zihnindeki BRIC, ekonomik bir bloktur. Goldman Sachs, bu ülkelerin Avrupa Birliği (AB) gibi siyasi bir ittifak veya resmi bir ticaret birliği haline geleceğini öne sürmemiştir. Ancak ortaya çıkan oluşum, G7'ye siyasi, kültürel, ekonomik ve düşünsel bir alternatif olma potansiyeline işaret eden daha geniş bir güç bloğu şeklindedir (Zondi vd., 2022: 3; Chen, 2023).

BRIC ülkelerinin liderleri ilk kez Temmuz 2006'da Rusya'nın St. Petersburg kentinde bir araya gelmiştir. Kısa bir süre sonra, Eylül 2006'da New York'ta düzenlenen 1. BRIC Dışişleri Bakanları Toplantısı sırasında grup, BRIC olarak resmileştirilmiştir (BRICS India 2021, 2019). İlk resmi BRIC Zirvesi ise 2009 yılında Rusya'nın Yekaterinburg kentinde düzenlenmiştir. 2009'dan itibaren her yıl düzenli olarak gerçekleştirilen zirvelerin sonuncusunun ise 2024 tarihinde Rusya'nın Kazan şehrinde yapılması planlanmaktadır (Jha, 2022; Library of Congress, 2023). BRIC ülkeleri 2009 yılındaki

ilk zirvelerinde çok kutuplu bir dünya düzenine ve küresel müdahaleciliğe karşı bağlılıklarını teyit etmiş ve ABD dolarına alternatif olarak yeni bir küresel rezerv para birimi çağrısında bulunmuşlardır (Kenny, 2023). Dünya siyasetinde daha etkin olabilmek ve ortak kararlar çerçevesinde uyumlu bir tavır sergilemek amacıyla 2009'dan beri her yıl toplanan BRICS üyeleri, bu zirveler vasıtasıyla küresel dünya sistemi içerisinde kendilerinin de var olduğu imajını yaratmaya çalışmaktadır (Battal ve Akan, 2019: 3).

BRIC'in ilk zirvesi sonunda yayınlanan Yekaterinburg Deklarasyonu ile BRIC ülkelerinin uluslararası karar alma mekanizmasının tek bir güç ya da güç grubu tarafından domine edilmeyeceği çok kutuplu bir dünya düzenine yönelik ortak taahhüdü formüle edilmiştir. Bu, transatlantik ittifakına ve özellikle de ABD'ye yönelik açık bir karşı çıkıştır (EFSAS, 2023: 4). 2008-2009 küresel mali kriz ortamında gerçekleşen ilk zirve, BRIC ülkelerini daha aktif bir rol oynamaları için güçlendirirken, mevcut finansal mimarideki resmî düzenlemelerin yetersizliğini vurgulayan bir dönüm noktası olmuştur (Patnaik, 2023: 36; EFSAS, 2023: 5). Bugün, grubun Yekaterinburg'daki ilk başkanlık zirvesinden on beş yıl sonra, BRICS'in bir parçası olmak her üye ülkenin dış politika kimliğinin önemli bir unsurudur ve yıllık BRICS zirveleri beş ülkenin liderleri için en önemli diplomatik etkinlikler arasındadır (Stuenkel, 2020: 3).

BRICS'in evriminde 2009 Yekaterinburg Zirvesi'nin ardından yaşanan ilk önemli gelişme Güney Afrika'nın 2011'de bloğa dâhil edilmesi olmuştur. Güney Afrika, 2009-2010 yıllarında BRIC'e davet edilmesini Afrika'nın çıkarlarını ön plana çıkarmak için bir fırsat olarak görmüştür (Zondi vd., 2022: 6). Güney Afrika'nın BRIC'e dâhil olduğunun resmi olarak açıklanması Nisan 2011'de Çin'in Sanya kentinde düzenlenen üçüncü BRIC zirvesi sırasında gerçekleşmiştir. Sanya Deklarasyonu BRIC'i "BRICS" olarak yeniden şekillendirmiş, Afrika'nın gruptaki temsilini artırmış ve mevcut küresel yönetim çerçevelerine kıyasla daha temsili bir örgüt fikrini güçlendirmiştir (EFSAS, 2023: 5). Güney Afrika'nın üyeliği, örgütün belirli bir ekonomik tanımlamadan, gelişmekte olan bölgesel liderlerden oluşan daha kapsayıcı bir grubaşmaya doğru odaklandığını göstermektedir (Kenny, 2023). Güney Afrika'nın dâhil edilmesini çevreleyen bazı hususların ekonomik olduğu söylenebilir. Güney Afrika, Afrika'nın en gelişmiş ve sanayileşmiş ekonomilerinden biridir ve gelecekteki büyüme ve

yatırım fırsatlarını keşfetmek için Afrika kıtasına açılan bir kapı olarak görülmüştür (Mancheri ve Shantanu, 2011).

Güney Afrika'nın üyeliğiyle birlikte BRICS olarak şekillenen bloğun ülkeler arasındaki iş birliğine giden yolda attığı en büyük adımlardan biri, IMF ve Dünya Bankası gibi batı egemenliğindeki kuruluşlara rakip olabilecek, Küresel Güneyi temsil eden, uluslararası bir kuruluş olan Yeni Kalkınma Bankası'nın (YKB) kurulması olmuştur (Tıraş vd., 2023: 3306). 2012 BRICS zirvesinde, IMF ve Dünya Bankası'nın uygulamalarına eleştiriler getiren üyeler, gelişmekte olan ekonomilerdeki kalkınma projeleri için finansman ve kredi sağlamak üzere yeni bir uluslararası kalkınma bankası kurulmasını önermişlerdir. YKB, BRICS üyelerinin bankanın yetkili sermayesi olarak 100 milyar doları bir araya getirmesiyle Temmuz 2014'te faaliyete geçmiştir (Kenny, 2023). 2014'te, Yekaterinburg'daki ilk başkanlık zirvesinden beş yıl sonra, BRICS gruplaşması kurumsallaşma yolunda ilk adımını liderlerin, merkezi Çin'de olacak YKB'nin kurulduğunu duyurmasıyla atmıştır. YKB'nin hem Güney Afrika'da hem de Hindistan'da bölgesel ofisleri bulunmaktadır. Bölgesel ofislerin varlığı, beş üyenin uzun vadede grup içi iş birliğini güçlendirme kararlılığının altını çizer niteliktedir (Stuenkel, 2020: 5).

BRICS, YKB'nin yanı sıra ekonomik sıkıntı yaşayan ülkelere likit para birimi sağlamak amacıyla Koşullu Rezerv Düzenlemesi (Contingent Reserve Arrangement-CRA) mekanizmasını başlatmıştır. 2015 yılında kurulan CRA'nın birincil işlevi, ödemeler dengesi sorunlarıyla karşılaşan veya kısa vadeli likidite baskıları yaşayan üye ülkelere mali yardım sağlamaktır (Cattaneo vd., 2015). IMF gibi geleneksel kredi kuruluşlarının aksine, CRA mali yardım için ön koşul olarak katı politika koşulları veya yapısal reformlar dayatmamaktadır. Üye devletler, belirli politika önlemlerini uygulamaya gerek duymadan CRA fonlarına erişebilmektedirler (EFSAS, 2023: 6). BRICS ülkeleri, YKB ve CRA'yı oluşturarak artan ekonomik kapasitelerini göstermişlerdir. Bu iki büyük BRICS kurumu, ülkeleri likidite krizine karşı korumayı amaçlamakta ve BRICS'in "uluslararası kalkınmada kural koyucu" rolünü güçlendirmektedir (Patnaik, 2023: 44-46).

Özellikle YKB, Çin'in Yuan'ı uluslararasılaştırma çabasında önemli bir araç olmuştur. YKB, üye ülkelerdeki altyapı ve sürdürülebilir kalkınma projelerini desteklemek için Yuan cinsinden finansman sağlayan bir kredi tesisi kurmuştur. Tesisin kurulması, borçluların Yuan cinsinden finansmana erişmelerine

olanak tanıyarak dolar cinsinden kredilere olan bağımlılıkları azaltmaya olanak tanımıştır. Yerel para birimlerinde finansman sağlanması YKB'nin faaliyetlerinde ve BRICS üyeleri arasındaki ikili işlemlerde vurgulanmaktadır. Yerel para birimi kullanımına yapılan vurgu, BRICS üyelerinin temel ortak hedeflerinden biri olan “gelişmiş de-dolarizasyonun teşvik edilmesine” atıfta bulunmaktadır (EFSAS, 2023: 7-8). Ancak ABD dolarına bağımlılığı azaltma amacı doğrultusunda tesis edilen YKB ve CRA'nın daha geniş küresel ekonomiden veya yerleşik kurumsal mimariden kapsamlı bir ayrışmayı desteklemediğini belirtmekte fayda vardır (Cooper, 2016).

BRICS'in kurumsal başarıları kadar farklılıkları özelinde eleştiriye konu olan yönleri de bulunmaktadır. Avrupa ve ABD'deki gözlemcilerin çoğunluğu neredeyse en başından beri, BRICS kısaltmasının çekiciliğine ve yeni bir küresel güç dağılımının kolay bir açıklamasını sunma kapasitesine rağmen, blok üyesi ülkeler arasındaki farklılıkların ortak yönlerden çok daha ağır basması nedeniyle oluşumun daha titiz bir analiz için yetersiz olduğunu savunmuştur. Kısaltmanın siyasi bir gruplaşmaya dönüşme potansiyeline sahip olduğu yönündeki öneriler Batı'da ciddiyetle karşılanmamıştır (Hurrell, 2006). BRICS ülkeleri arasındaki farklılıklar oluşumun küresel zayıflıklarını açıklamada kullanılmaktadır (Zondi vd., 2022: 7).

Eleştirmenlere göre bu farklılıklar, her BRICS üyesinin farklı ve genellikle birbirine zıt şekillerde büyüme üretmesine neden olduğu için önemlidir. Örneğin, bir enerji ihracatçısı olan Rusya yüksek enerji fiyatlarından faydalanırken, büyük bir enerji ithalatçısı olan Hindistan bundan zarar görmektedir. Siyasi açıdan bakıldığında, Brezilya, Hindistan ve Güney Afrika'nın canlı demokrasileri, Çin ve Rusya'nın otoriter hükümetleriyle kesinlikle tezat oluşturmaktadır. Güney Afrika ve Brezilya nükleer olmayan güçler iken diğer üçü nükleer silahlara sahiptir. Aynı zamanda Brezilya ve Hindistan günümüzün küresel yönetim yapılarında kurumsal gücün daha köklü bir şekilde yeniden dağıtılması için bastırırken, Birleşmiş Milletler (BM) Güvenlik Konseyi'nin daimi üyeleri olan Rusya ve Çin esasen statükocu güçlerdir. Daha da önemlisi, Çin ve Hindistan arasında çözülemeyen sınır çatışması ve Hint Okyanusu'nda çakışan çıkar alanları BRICS'in imkânsız bir ittifak olduğunun kanıtı olarak gösterilmektedir (Stuenkel, 2020: 1-2).

BRICS içinde açıkça istisnai bir konumda olan Çin, bir dizi istatistiki kritere göre diğer üyelere üstünlük sağlamaktadır. Goldman Sachs tarafından da kabul edildiği üzere grup için daha

doğru bir etiket BRICS değil CRIBS'dir ve kısaltmanın önüne büyük bir C harfi konur. Harvard Üniversitesi Belfer Bilim ve Uluslararası İlişkiler Merkezi Direktörü Graham Allison, Çin'in 'RIBS' olarak adlandırılan geri kalan ülkelerden ayrılması gerektiğini öne sürmektedir. Çin'in blok içinde asimetrik yükselişine karmaşık bir karşılıklı bağımlılık dinamiği perspektifinden bakıldığında, kilit ilişki BRICS üyeleri arasında değil, Çin ve ABD arasındadır. Niall Ferguson, bu bağlantının belirginliğini yakalamak için, Çin'in aşırı üretimi ve ABD'nin aşırı tüketiminin dünya ekonomisine hâkim olduğu kombinasyonu tanımlamak üzere "Chimerica" terimini ortaya atmıştır. Bu bağlamda BRICS olgusu, Çin'in hem güvenlik hem de ekonomik alanda ABD'ye karşı tek bir meydan okuyucu olarak gizlenmesi olarak yorumlanabilir (Cooper, 2016). Ancak, tüm bu anlatılan gerekçelerle BRICS grubunu farklılıklarından kaynaklanan tutarsızlık nedeniyle eleştirenlere rağmen BRICS üyesi ülkeler, grubun yakında dağılacağına dair beklentilerle çelişen bir şekilde, iş birliğini güçlendirmek için çalışmayı sürdürmektedir (Stuenkel, 2020: 3).

Tek tek ülkelerin pozisyonlarına ilişkin nüanslara rağmen, BRICS ülkelerinin küresel reform etrafındaki çıkarlarında bir yakınlaşma söz konusudur. BRICS ülkelerinden dördü, dünya çapında milyarlarca insanı başarısızlığa uğrattığı ve Küresel Güney'i dezavantajlı hale getirdiği iddia edilen statükoya bir alternatiftir (Zondi vd., 2022: 4). BRICS, "Üçüncü Dünyacılık" üzerinden bir dayanışma ideolojisi kullanmak yerine, üyelerinin artan ağırlığı ve kapasitesinden kaynaklanan bir baskı gücü uygulamaktadır (Cooper, 2016). Kendi bölgelerinin önde gelen güçleri arasında yer alan BRICS ülkeleri, Batı bloğu dışındaki ülkelerin seslerinin ve eylemlerinin ağırlık taşıyacağı yeni bir dünya düzeni arayışında ortak çıkarlara sahiptir. İkili farklılıklar ve farklı dış politika yönelimlerine rağmen, BRICS'i oluşturan çeşitli ülkeler grubunun bir araya geldiği bazı temel konular vardır. Bunlar arasında çok kutuplu bir dünya düzeninin güçlendirilmesi, BM'nin rolünün reforme edilmesi ve genişletilmesi, iklim değişikliği konusunda Paris Anlaşmasının desteklenmesi, küresel finans kurumlarının reforme edilmesi ve Küresel Güney ülkelerinin desteklenmesi yer almaktadır (Patnaik, 2023: 40).

Üye ülkelerin ortak çıkarları etrafında BRICS'in ana hedefi; üye ülkeler arasında ticaret, finans, teknoloji ve sürdürülebilir kalkınma alanlarında iş birliği ve dayanışmayı arttırmak, uluslararası ilişkilerde nüfuz sahibi olmaktır. Diğer bir

ifadeyle BRICS, ekonomik iş birliği, kalkınma finansmanı, siyasi koordinasyon, sosyal ve kültürel alışveriş, teknoloji ve inovasyon, sürdürülebilir kalkınma ile barış ve güvenliği inşa etmeyi amaçlamaktadır (Chen, 2023; Daily Investor, 2023).

Batılı güçler, BRICS'e, gelişmekte olan Çin-Rusya eksenini merceğinden bakmaktadır. Bu eksen, Kırım, Gürcistan, Hong Kong, Tayvan ve Güney Çin Denizi bölgelerinde olduğu gibi iki gücün yakın komşuluk alanlarında Batı'nın müdahaleciliğine meydan okuma ihtiyacı etrafında dönmektedir (Zondi vd., 2022: 4). Batılı analistler, Çinli liderlerin BRICS'i Çin'in jeopolitik hırsları için bir araç olarak gördüklerini ve grubu Rusya'nın da desteğiyle hızla genişletmek istediklerini öne sürmektedir (Kenny, 2023). Aslında BRICS'in mevcut dünya düzenini bozmaya kararlı radikal bir blok olduğu söylenemez, ancak "orta güçlerin" yaptığı gibi statükoyu korumaya da kararlı değildir. BRICS, mevcut Batı merkezli dünya sisteminden rahatsızlık duyduğunu göstermiştir (Zondi vd., 2022: 3). Ancak BRICS üyelerinin 1945 sonrası uluslararası sistemin temel karakterine meydan okuyacak herhangi bir revizyonist kolektif eylemde bulunmaya kararlı olduklarına dair belirgin bir kanıt yoktur (Cooper, 2016). Bununla birlikte, BRICS'in güçlü bir siyasi ve ekonomik gündemle ortaya çıktığı kesindir. BRICS'in siyasi ve ekonomik hedefleri arasında net bir ayrım bulunmamaktadır. Bu noktada BRICS perspektifinden uluslararası düzen hem siyasi hem de finansaldır. BRICS, Batı egemenliğindeki uluslararası düzene bu iki açıdan da karşı çıkmayı amaçlamaktadır (Patnaik, 2023: 37).

Jeopolitik analistlere göre BRICS, üye ülkelerinin G7'den daha iyi performans göstermesiyle küresel olarak etkili bir bloktur. Mevcut beş BRICS ülkesi, 2023 verilerine göre G7'nin %30,7'sine kıyasla küresel Gayrisafi Yurt İçi Hasıla (GSYH)'nin neredeyse %31,5'ini oluşturmaktadır. 3,14 milyar insanla BRICS ülkeleri dünya nüfusunun %41'ini meydana getirmektedir. The Economist'e göre bu durum, Batı etkisine karşı güçlü bir denge unsuru olarak görülen BRICS ülkelerinin gücünü ve önemini açıkça ortaya koymaktadır (BRICS Information Portal, 2023). BRICS oluşumunun son yıllarda küresel sistemde ve uluslararası arenada etkinliğini giderek artıracığı beklentisi, pek çok ülkenin bloğa dâhil olma talebinde bulunmasını beraberinde getirmiştir. BRICS bloğu, 2023'te Güney Afrika'nın Johannesburg kentinde gerçekleştirdiği on beşinci zirvede, altı yeni üyeyi daha bünyesine katacağını ve Ocak 2024'ten itibaren on bir üyeli bir oluşum haline geleceğini duyurmuştur (Tıraş vd., 2023: 3306).

BRICS gruplaşmasını anlamak, günümüzün giderek çok kutuplu hale gelen dünyasını tartışmada önemli bir unsurdur (Stuenkel, 2020: 7). Tüm çok taraflı iş birliği mekanizmalarının olduğu gibi BRICS'in de başarısı, inovasyon sağlamadaki devamlılığına ve sürdürülebilir kalkınmadaki etkinliğine bağlıdır. Bu bağlamda BRICS'e üye ülkeler hâlihazırda iletişim mekanizmalarını geliştirme ve iş birliği alanlarının kapsamını genişletme noktasında yeni küresel yönetim kurumlarının tesis edilmesi üzerinde çalışmaktadırlar (Battal ve Akan, 2019: 4).

BRICS+5 Genişlemesi: 2023 Johannesburg Zirvesi

Çin'in BRICS bloğunun genişlemesini güçlü bir şekilde desteklemesiyle 2018'den bu yana gündemde olan genişleme olgusu, Covid-19 salgını süreciyle birlikte daha görünür bir hal almaya başlamıştır (Van der Westhuizen, 2023: 2). Özellikle 2022'den bu yana BRICS'in beklentilerinin esas olarak genişlemesiyle bağlantılı olduğunu söylemek mümkündür. Gruba katılma arzusu Mısır, Suudi Arabistan, Türkiye, Birleşik Arap Emirlikleri (BAE), Cezayir ve Venezuela'nın da aralarında bulunduğu bir dizi devlet tarafından dile getirilmiştir. Arjantin ve İran üyelik için resmen başvuran ilk ülkeler olmuştur. Ayrıca BRICS+ formatına yeni devletlerin ve bölgesel birliklerin dâhil edilmesi konusu da aktif bir şekilde tartışılmaktadır (Arapova ve Lisovolik, 2022).

2023 genişlemesinden önce BRICS, ülkelerin bloğa üye olabilmeleri için resmi bir dizi şart ya da önceden tanımlanmış bir süreç formüle etmemiştir. Bunun yerine, yeni üyelerin (Örneğin; 2011 Güney Afrika'nın üyeliği) dahil edilmesi kararı mevcut BRICS üyeleri arasında bir konsensüs yoluyla alınmıştır. Bununla birlikte, yeni üyelerin potansiyel olarak gruba dâhil edilmesine rehberlik eden bazı genel ilkeler ve hususlar olduğunu söylemek mümkündür. Temel hususlardan biri, potansiyel yeni üyenin mevcut BRICS ülkeleriyle ortak ekonomik, siyasi ve jeopolitik çıkarları paylaşıp paylaşmadığıdır. BRICS ayrıca potansiyel yeni üyenin jeopolitik önemini, özellikle de küresel ve bölgesel meseleler üzerindeki etkisini göz önünde bulundurabilir. Daha genel olarak, beş üye devletin tamamı yeni bir üyenin dâhil edilmesi konusunda hemfikir olmalıdır ve mevcut üyeler arasındaki siyasi tartışmalar karar alma sürecinin ayrılmaz bir parçasıdır (EFSAS, 2023: 11).

2023 yılı itibariyle BRICS'e dâhil olmak için resmi başvuru yapmış ülke sayısı yirmiden fazladır. Tarihi genişlemenin gündemin merkezinde yer aldığı 15. BRICS Zirvesi 22-24 Ağustos 2023 tarihleri arasında Güney Afrika'nın Johannesburg şehrinde "BRICS ve Afrika: Karşılıklı Hızlandırılmış Büyüme, Sürdürülebilir Kalkınma ve Kapsayıcı Çok Taraflılık için Ortaklık" teması altında toplanmıştır. Toplantının sonunda liderler "2. Johannesburg Deklarasyonu" başlıklı bir sonuç belgesi kabul etmiştir (Wambo, 2023: 2). Kapsayıcı çok taraflılığa olan bağlılıklarını yineleyen liderler, yükselen piyasaların ve gelişmekte olan ülkelerin uluslararası örgütlerde ve çok taraflı forumlarda daha fazla temsil edilmesi çağrısında bulunarak BM'de kapsamlı bir reforma destek verdiklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca jeopolitik ve jeoekonomik parçalanmadan kaynaklanan risklerin sınırlandırılmasında çok taraflı iş birliğinin temel rolünün altını çizen liderler, ticaret, yoksulluk ve açlığın azaltılması, sürdürülebilir kalkınma, iklim değişikliği, eğitim ve sağlık gibi ortak ilgi alanlarına yönelik çabaları yoğunlaştırma taahhüdünde bulunmuşlardır (SDG Knowledge Hub, 2023).

Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, Ukrayna'da savaş suçu işlediği gerekçesiyle Uluslararası Ceza Mahkemesi (UCM) tarafından hakkında çıkarılan tutuklama emri nedeniyle zirveye video konferans yoluyla katılmıştır. Güney Afrika'nın UCM üyesi olarak Putin'i tutuklama yükümlülüğü, zirve öncesinde ev sahibi ülke için önemli bir gündem maddesi olmuştur. Buna karşılık Kremlin, Putin'i zirvede Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov'un temsil edeceğini açıklamıştır (Güvendik, 2023). Putin dışında mevcut tüm üye ülke liderlerinin katılım sağladığı Johannesburg Zirvesi'nden BRICS oluşumu için çıkarılacak en az altı sonuç olduğu söylenebilir (Kumar, 2023: 549-550):

- Bunlardan en önemli olanı, BRICS'in genişletilmesi doğrultusunda alınan karardır. 1 Ocak 2024'ten itibaren geçerli olmak üzere oybirliğiyle altı ülkenin (Mısır, Etiyopya, BAE, İran, Suudi Arabistan ve Arjantin) örgüte tam üye olarak dâhil edilmesi kararlaştırılmıştır. Ancak Arjantin Devlet Başkanı Javier Milei, Aralık 2023'te "Arjantin Cumhuriyeti'nin 1 Ocak 2024 itibarıyla BRICS'e tam üye olarak dâhil edilmesi hükümet tarafından uygun görülmedi" ifadesini kullanarak, BRICS grubuna dâhil olmayacaklarını bildirmiştir (Doğan, 2023).
- İkinci olarak, küresel ticarete dolarsızlaşmayı hızlandırmak amacıyla BRICS liderleri ABD dolarına

olan bağımlılığı azaltma niyetlerini beyan ederek, zirvede ortak bir para biriminin potansiyel gelişimi de dâhil olmak üzere alternatifler hakkında konuşmuşlardır. YKB, Güney Afrika Randı ve Brezilya Reali cinsinden kredi vermeyi planladığını açıklamıştır. Zirve ayrıca ortak bir ticaret sistemi ya da BRICS para biriminin geliştirilmesi olasılığını da ortaya koymuştur.

- Üçüncü olarak bu zirve, BRICS liderlerinin tek taraflı zorlayıcı tedbirler konusundaki ciddi endişelerine ve uluslararası hukukun korunması, küresel yönetişimin geliştirilmesi ve kapsayıcı çok taraflılığın güçlendirilmesi yönündeki kararlılıklarına tanıklık etmiştir. Zirvede, gelişmekte olan ülkelerin Güvenlik Konseyi'nde daha fazla temsil edilmesi de dâhil olmak üzere BM sisteminde kapsamlı bir reform yapılması desteklenmiştir.
- Dördüncü olarak zirvede, Hindistan ve Çin'in ihtilafli sınırlarındaki gerilimi azaltmaya yönelik çabaları arttırma konusunda anlaşmaya varmalarını içeren önemli bir gelişme yaşanmıştır. Zirvenin ardından Yeni Delhi'deki Çin Büyükelçiliği, Xi Jinping'in Hindistan-Çin ilişkilerinin geliştirilmesinin ortak çıkarlara hizmet edeceğini ve bölgesel ve küresel barış, istikrar ve refah için elverişli olacağını vurguladığı bir tweet atmıştır. Ancak zirveden birkaç gün sonra Çin hükümeti, Hindistan toprakları "Arunaçal Pradeş" ve "Ladakh"ı Çin'in bir parçası olarak gösteren tartışmalı bir harita yayınlamıştır.
- Beşinci olarak zirvede, çevre dostu işlerin teşvik edilmesi ve düşük karbonlu, sürdürülebilir uygulamaların desteklenmesi amacıyla tarım ve yeşil ekonomiye yapılan yatırımlara daha fazla odaklanılmıştır. Ayrıca zirvede BRICS ülkelerinde artan nüfus ve gıda güvenliği endişeleri kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır.
- Zirvede son olarak BRICS'in Afrika Kıtasal Serbest Ticaret Bölgesine (African Continental Free Trade Area-AfCFTA) verdiği desteği genişletme kararı alınmıştır. Zirve ayrıca, Afrika genelinde siyasi istikrarın oluşturulmasının pazar güvenliğinin sağlanmasındaki önemine atıfta bulunmuştur.

Arjantin'in 2023'te bloğa dâhil olmayacağını açıklamasının ardından, beş yeni üyesiyle on üyeli bir oluşum haline dönüşen BRICS'in Küresel Güney'in sesini yükseltip yükseltmeyeceği birkaç temel koşula bağlıdır. Bunlardan ilki, nihai koalisyonun en uygun büyüklüğünü (belirleyici bir küresel etki yaratacak kadar kapsamlı, ancak işlem maliyetlerinin ivmeyi bastıracağı kadar büyük değil) bulmaktır. İkincisi ise

demokrasilerin ve demokrasi dışı ülkelerin sayısı arasındaki dengedir. Bu denge bozulursa, BRICS'in kapsayıcı çok taraflılık hedefi baltalanacaktır. Sonuncu husus, devlet dışı aktörlerin rolüne ilişkindir. Devlet dışı aktörler de Küresel Güney'in uluslararası sistemdeki yerini konumlandırma sürecinin önemli bir parçasıdır (Van der Westhuizen, 2023: 4).

Grubun BRICS+5 formatına genişlemesi, hem yerleşik küresel yönetim kurumlarına yönelik hoşnutsuzluğun hem de paralel düzen mekanizmalarının artan cazibesinin bir göstergesi olarak önemli bir gelişmeye işaret etmektedir. Genişleme aynı zamanda, çok kutupluluk ve ABD hegemonyasının gerilemesi söylemine retorik-politik bir ağırlık kazandırmaktadır. BRICS'e katılmaya yönelik ilgi ve BRICS'e katılan ülkelerin geniş kapsamı, mevcut yönetim normları ve kurumlarına yönelik hoşnutsuzluğun sadece Çin, İran ve Rusya gibi revizyonist rejimlerle sınırlı olmadığını, Suudi Arabistan ve BAE gibi ABD'nin ortaklarını da kapsayabileceğini vurgulamaktadır. Her ne kadar 2023 zirvesi sırasında birçok temsilci BRICS'in genişlemesini Batı karşıtı bir bloğun ortaya çıkışı olarak çerçevelememeye dikkat etse de başta ABD olmak üzere Batılı ülkeler tarafından yaratılan yönetim düzenine karşı giderek büyüyen ve resmileşen bir muhalefet olduğu şüphesizdir. Genişleme hem ilk üyelerin hem de yeni üyelerin ABD hegemonyası ve bu hegemonyayı kısmen destekleyen küresel yönetim kurumlarıyla ilgili endişelerine dair açık bir sinyal verme çabasına işaret etmektedir (EFSAS, 2023: 11-13).

BRICS'in 2023 genişlemesi, sadece bloğun on üyesi arasında ortak bir zemin oluşturulmasını ve ortak hedeflerin formüle edilmesini gerektirmekle kalmayacak, aynı zamanda grup içindeki iş birliği yöntemlerini ve gündemi de etkileyecektir (Babaev ve Lavrov, 2023: 125). Johannesburg'da düzenlenen 15. BRICS Zirvesi'nde alınan kararlar grubun devrim niteliğinde bir dönüşüm geçirmesine yol açacak gibi görünse de yeni yapının ne kadar etkili ve uygulanabilir olacağı henüz belli değildir. Ancak katılımcı sayısının iki katına çıkmasının uzlaşısıyla karar almayı zorlaştıracığı kesindir. Bu faktör, genişleyen formatta birliğin iç bütünlüğünün zayıflamasını önlemek için birliğin kurumsal temelini yükseltmeye başlamayı daha da önemli hale getirmektedir (Babaev ve Lavrov, 2023: 134-135).

BRICS+5 Genişlemesinin Yaratacağı Fırsat ve Tehditler Çerçevesinde Değerlendirilmesi

a) Fırsatlar

BRICS+5 genişlemesinin yarattığı fırsatlar kapsamında değerlendirilebilecek hususlardan ilki, genişlemenin karşılıklı yatırımları artırma ve iş birliğini derinleştirme olasılığını artırmış olmasıdır. BRICS alanı, genişlemeye paralel şekilde dünyayı çeşitlendirmek ve Batı egemenliğinden uzaklaşarak daha çok yönlü bir senaryoya doğru ilerlemek için bir araç olarak geliştirilebilir. Uzun bir süreç olsa da bu süreçte oluşumun daha da geliştirilip güçlendirileceği düşünülmektedir (Lukyanov, 2023). Tarihi 15. BRICS Zirvesi, Küresel Güney'e yeni bir alternatif kalkınma modeli gösteren ve seçim özgürlüğü sunan bir dönüm noktası haline gelmiştir. BRICS'in genişlemesinin üye ülkeler arasında karşılıklı yatırımların artmasını ve iş birliğinin daha da derinleşmesini sağlaması beklenmektedir (Blinova, 2023).

BRICS+5 genişlemesi neticesinde ortaya çıkan fırsatlar arasında değerlendirilebilecek bir diğer husus, genişlemenin BRICS bloğunu daha cazip bir kurum haline getirecek olmasıdır. BRICS'in BRICS+5 formatına genişletilmesi ve bunun için yol gösterici ilke, standart ve prosedürlerin benimsenmesi, BRICS'i geliştirmekte olan dünyada fikir birliği oluşturma ve diyalog için daha cazip bir kurum haline getirmiştir. BRICS'in genişlemesi, yeni bir dünya düzeni değilse bile, gelişmiş azınlığa karşı geliştirmekte olan çoğunluğun daha sempatik olduğu alternatif bir dünya düzeni girişimidir (Suri ve Tripathi, 2023). Bu genişleme, BRICS için yeni bir dönüşüm, iyileştirme ve kalkınma evresi açmaktadır. Üye sayısındaki artışın BRICS'e daha fazla "ekonomik ağırlık" kazandırmasının yanında siyasi, askeri ve teknolojik açıdan da grubun genel ağırlığını arttıracakları düşünülmektedir (CICIR Research Group, 2023: 2-3).

BRICS+5 genişlemesinin ortaya çıkardığı fırsatlar arasında sayılabilecek hususlardan bir diğeri ise genişlemenin üye ülkelere ortaklıklarını çeşitlendirmeleri için daha fazla fırsat yaratıyor oluşudur. Genişletilmiş BRICS, özellikle teknoloji transferinin sağlanması, uzay araştırmalarının ilerletilmesi ve BRICS'in kurduğu YKB'nin güçlendirilmesi açısından üyelerine ortaklıklarını çeşitlendirmeleri için daha fazla fırsat sunmaktadır. Aynı zamanda dünyanın en büyük on petrol üreticisinden altısının yer aldığı genişlemiş BRICS'in, grubun küresel enerjiyi etkilemesi için daha büyük bir fırsat yarattığını da söylemek mümkündür (Darnal, 2023).

Genişleme neticesinde ortaya çıkan fırsatlar kapsamında ele alınacak bir diğer husus ise genişlemenin Küresel Güney'in

ihtiyaçları için daha katılımcı ve çok taraflı iş birliği modeli ortaya çıkarmış olmasıdır. Yeni üyeler, daha adil bir küresel yönetim sisteminin savunulmasına, BM Güvenlik Konseyi'nde reform yapılmasına ve Küresel Güney'in etkisinin artırılmasına seslerini katacaklardır (Gruzd ve Carvalho, 2023). Genişlemeyle birlikte niceliksel anlamda BRICS'in mevcut çok boyutlu iş birliği mekanizmalarının önemli ölçüde genişleyeceği, niteliksel olarak ise yeni üyelerin katılımının BRICS iş birliğine yeni talepler, yeni kaynaklar ve yeni bir canlılık getireceği öngörülmektedir. BRICS iş birliği için yeni alanlar açacak olan genişleme, grubun iş birliği alanını ve derinliğini artırarak, küresel sorunların ele alınması için küresel girişimler önermede grubu daha güçlü bir konuma taşıyacaktır (CICIR Research Group, 2023: 3).

Genişlemenin yarattığı fırsatlar bağlamında ele alınabilecek diğer bir önemli husus da BRICS'in daha önemli bir uluslararası ağ haline dönüşebilmesine imkân sunmuş olmasıdır. BRICS genişlemesi, dünyanın geleneksel Batı (Avrupa-ABD) ve Doğu (Rusya-Çin) ile zengin Kuzey ve yükselen Küresel Güney arasında bölünmesindeki değişimi pekiştirmektedir (Kugiel, 2023: 2). Grubun öncelikleri arasında enerji kullanımının rasyonelleştirilmesi, iklim değişikliğiyle mücadele ve doğal afet risklerinin azaltılması gibi ortak krizlerin çözümü için uluslararası iş birliğinin etkinleştirilmesi yer almaktadır. Aynı zamanda genişletilmiş BRICS, bilim, eğitim, temel araştırma ve teknolojik gelişme alanlarında iş birliğini arttırmayı hedeflemektedir (Sadek, 2023). Söz konusu hedeflere ulaşmada yıllık zirvelerin yanı sıra daha önemli bir uluslararası ağ haline dönüşmeyi gerekli gören BRICS+5 oluşumu, dışişleri ve diğer bakanlar düzeyinde daha düzenli toplantılar organize etmeyi, bir gençlik zirvesi ve daha fazla akademik ve üniversite bağlantısı gerçekleştirmeyi planlamaktadır (Shea, 2023).

BRICS+5 genişlemesinin ortaya çıkardığı fırsatlar çerçevesinde değerlendirilebilecek bir diğer önemli husus, genişlemeyle beraber BRICS'in bünyesine önemli küresel petrol üreticileri ile gaz ihracatçıları dâhil etmesinin BRICS'in ekonomik prestijini artıracak olmasıdır. Genişleme sonrası BRICS bloğu; Süveyş Kanalı, Hürmüz Boğazı ve Bab-al Mandab Boğazı gibi önemli ticari geçiş noktalarının yakınındaki büyük küresel petrol üreticilerini bünyesine katan bir grup olarak konumlanmıştır. Genişleyen blok artık küresel petrol üretim ve tüketiminin üçte birinden fazlasını oluşturmaktadır (Papa ve Chaturvedi, 2023: 23). Dünyanın en büyük petrol ve gaz ihracatçılarından ikisi olan Suudi Arabistan ve Birleşik Arap

Emirlikleri, Çin'in enerji ithalatının büyük bir kısmını karşılamaktadır. Aynı zamanda Hindistan, İran ve Rusya hâlihazırda Uluslararası Kuzey-Güney Ulaşım Koridorunu geliştirmektedir. Tüm bunlar BRICS içindeki jeopolitik ve ekonomik gündemlerin giderek daha uyumlu hale geldiğini göstermektedir (Gruzd ve Carvalho, 2023).

Genişleyen BRICS'in karşılaşacağı fırsatlar bağlamında değerlendirilebilecek hususlardan bir diğeri de genişlemeyle beraber BRICS'in küresel barışa katkıda bulunabilme ihtimalinin artmış olmasıdır. BRICS+5 oluşumu, BM Güvenlik Konseyi'nin iki daimi üyesi olan Çin ve Rusya'nın yanı sıra Hindistan, Güney Afrika, Suudi Arabistan, İran ve Mısır gibi bölgesel güçleri de içermekte olup küresel siyasette önemli bir ağırlığa ve statüye sahiptir. BRICS kendi içinde sadece bir ekonomik iş birliği platformu değil, aynı zamanda siyasi ve güvenlik iş birliği ve koordinasyon platformudur. BRICS ülkeleri arasındaki karşılıklı saygı, anlayış ve barış içinde bir arada yaşama olgusu, dünya nüfusunun neredeyse yarısının şiddet içeren çatışmalardan uzak olduğu anlamına gelmekte ve bu da küresel barışa önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır. Genişleyen BRICS, BRICS+ aracılığıyla dünya çapındaki bölgesel çatışmalara aktif bir şekilde arabuluculuk yapabilir, dünyanın yükselen ve gelişmekte olan ülkeleri arasında fikir birliği oluşturabilir, küresel yönetişime katılabilir ve küresel sorunların çözümünü teşvik edebilir (CICIR Research Group, 2023: 11).

BRICS'in BRICS+5 formatına dönüşmesinin, BRICS grubunun ekonomik, siyasi ve uluslararası etkisini artıracak potansiyeli taşıyor olması da genişlemenin taşıdığı bir diğer fırsatı oluşturmaktadır. Genişleme, BRICS iş birliğinin açıklığını, kapsayıcılığını ve çekiciliğini vurgulamakla birlikte BRICS mekanizmasını daha aktif şekilde harekete geçirebilecek ve uluslararası etkisini arttırabilecek potansiyeli ortaya çıkarmıştır (CICIR Research Report, 2023: 6). Diğer bir ifadeyle; BRICS üyelerinin artması, grubun ekonomik ve siyasi potansiyelini ve bunun sonucunda uluslararası etkisini güçlendirmekle doğru orantılı olarak görülmektedir. Genişlemeyle birlikte grubun nüfusu 412 milyon kişi ve GSYH'si ise 3,2 trilyon dolar artacaktır. Bu da genişleyen grubun küresel ekonomideki payının %29'a yükselmesi anlamına gelmektedir (Kugiel, 2023: 2). Aynı zamanda genişlemeyle birlikte mal ticaretinin toplam değerinin %18'den %21'e çıkacağı dikkat çekmektedir. Dolayısıyla BRICS'in ekonomi, ticaret, finans, kaynaklar ve enerji alanlarındaki gücü genişlemeyle daha da artacaktır (CICIR Research Report, 2023:

7). Böyle bir ortamda G7 ve NATO gibi Batılı ittifakların BRICS'i artık bir kenara itemeyecek olması önemli bir noktadır. Genişlemenin ardından BRICS üyeleri, şimdiye kadar Batılı ülkelerin hâkimiyetinde olan küresel düzenin şekillenmesine giderek daha fazla katkıda bulunacaklardır (FAIR, 2023).

Genişleme neticesinde karşılaşılabilecek fırsatlar kapsamında ele alınabilecek hususların sonuncusu ise BRICS+5 genişlemesinin küresel ekonomide ABD dolarına bağımlılığın azaltılmasına zemin hazırlamasıdır. BRICS'e özellikle üç petrol ülkesinin (Suudi Arabistan, BAE ve İran) katılması, blok içi akışların dolarsızlaştırılması yönündeki kararlılığın arttığına işaret etmektedir. Genişleyen blok artık küresel petrol üretim ve tüketiminin üçte birinden fazlasını oluşturmaktadır. Söz konusu durum ise enerji ödemelerinin yerel para birimleriyle yapılması olasılığını güçlendirmekte ve dolayısıyla grubun ABD dolarına olan bağımlılığını azaltma konusunda bir fırsat sunmaktadır (Papa ve Chaturvedi, 2023: 23).

b) Tehditler

BRICS+5 genişlemesiyle karşılaşılabilecek tehditler bağlamında ele alınacak ilk husus, genişlemenin etkisiyle BRICS'in konsensüse dayalı karar alma sürecinin politika yapımını zorlaştıracak olmasıdır. Hâlihazırda BRICS, tüm üye ülkelerin oybirliğiyle mutabakatını gerektiren bir karar alma süreciyle işlemektedir. Bu model, tüm üyelerin çıkarlarının her zaman aynı doğrultuda olmaması nedeniyle zorluklarla karşılaşmıştır. Karar alma modelinde bir revizyona gidilmediği takdirde, BRICS'in genişlemesiyle birlikte kritik konularda uzlaşmaya varma güçlüğüne daha da artacağı düşünülmektedir (FAIR, 2023).

BRICS+5 genişlemesiyle karşılaşılabilecek tehditler arasında ele alınacak hususlardan biri de grup üyeleri arasındaki anlaşmazlıklara yenilerinin eklenecek olmasıdır. Küresel Güney'de ekonomik kalkınmayı arttırma hedefinde birleşen grup, zaten genişleme öncesinde dahi aşırı siyasi heterojenlikle karakterize edilmekte, hatta bazı üyeler birbirleriyle açık bir çatışma içinde bulunmaktadır – (sadece ekonomik rakipler değil aynı zamanda somut toprak anlaşmazlıkları içinde olan Çin ve Hindistan arasında olduğu gibi) (Carvalho, 2023). BRICS genişlemesi hâlihazırda grupta var olan anlaşmazlıklara yenilerini ekleyerek, bloğu daha karmaşık bir yapıya dönüştürecektir. Mısır ve Etiyopya, Nil Nehri'nin yönetimi

konusunda anlaşmazlık yaşamaya devam ederken, Çin'in arabuluculuğunda varılan bir anlaşma gerilimi azaltmış olsa da Suudi Arabistan ve İran Orta Doğu'da bölgesel hâkimiyet için tarihi rakipler olmayı sürdürmektedir (Gruzd ve Carvalho, 2023).

BRICS'te temsil edilen çok çeşitli çıkar, değer ve siyasi sistemler tek bir jeopolitik varlık altında toplanamayacak kadar karmaşıktır. Dolayısıyla BRICS'in hala net siyasi ortak çıkar ve hedeflere sahip homojen bir grup oluşturmaktan uzak olduğunu söylemek mümkündür (Carvalho, 2023). BRICS'in ABD liderliğindeki küresel hiyerarşiye meydan okuyabilmesi için öncelikle kendi içindeki anlaşmazlıkların üstesinden gelmesi gerekmektedir (Adler, 2023).

Genişleme neticesinde karşılaşılabilecek tehditler arasında değerlendirilebilecek bir diğer husus ise, Küresel Güney'de liderlik arayışı içerisinde olan Hindistan ve Çin arasındaki rekabetin derinleşme olasılığıdır (Gruzd ve Carvalho, 2023). 15. BRICS Zirvesi'nin öne çıkan konularından biri, BRICS üyeleri arasında rekabet halindeki çıkarları vurgulayan Küresel Güney'de devam eden liderlik arayışıdır. Bu rekabet Çin ve Hindistan arasında dikkat çekmektedir. Örgütün demokrasileri olan Hindistan, Brezilya ve bir dereceye kadar da Güney Afrika, BRICS'in genişlemesinin Çin'i cesaretlendireceğine ve Küresel Güney'deki varlığını pekiştireceğine inanmaktadır. Gerçekten de bu genişleme Pekin'in, Çin hükümetinin alternatif kapsayıcı çok taraflı kurumlar oluşturabilecek Küresel Kalkınma Girişimi gibi projelerini ilerletmeye yönelik küresel çabalarını kurumsallaştırabilecektir.

BRICS'in yörüngesi giderek Çin ve Hindistan'ın grup içindeki ve daha geniş anlamda Küresel Güney'deki etkinliklerini nasıl algıladıklarıyla ilgili hale gelmektedir. Bu durum, BRICS Zirvesi'nden iki hafta sonra Hindistan'ın Dönem Başkanlığı'nda düzenlenen G20 Zirvesi'nde Yeni Delhi'nin, Çin'in Kuşak ve Yol Girişimi'ne karşı bir program olarak görülen Hindistan Orta Doğu Avrupa Ekonomik Koridoru'nu başlatmasıyla ortaya çıkmıştır. BRICS'teki bu gidişat Hindistan'ın BRICS'te bir demokratik alt grup olarak Hindistan-Brezilya-Güney Afrika bileşenini yeniden canlandırma arayışına girmesine de yol açmıştır. Bu çaba aynı zamanda Modi hükümetinin Çin'in Küresel Güney'deki hâkimiyetine meydan okumak için Batı ile stratejik uyum ve ortak çıkarları kullanmasına da işaret etmektedir (Naidu, 2023).

BRICS genişlemesi sonucunda karşılaşılabilecek tehditler çerçevesinde ele alınacak hususlardan biri de genişlemenin BRICS grubunun geleceğine ilişkin bir dizi belirsizliği gündeme getirmiş olmasıdır. BRICS+5 grubu, nüfus, ekonomi ve coğrafi alan bakımından dünyanın en büyük ülkelerini içerdiğinden çok çeşitli ve çok boyutludur. Aynı zamanda grup, genişlemeyle beraber kültür, ekonomi ve kalkınma alanlarında önemli farklılıklara sahip ülkeleri içeren bir yapıya bürünmüştür. Dolayısıyla bu çeşitliliğin pek çok belirsizliği de beraberinde getirdiğini söylemek mümkündür (Sadek, 2023).

Genişleme bir yandan BRICS'in uluslararası siyasetteki tanınırlığını ve ağırlığını pekiştirirken, diğer yandan da grubu uyum ve kurumsallaşma açısından zorlamaktadır. Grubun siyasi ağırlığını somut eylemlere dönüştürüp dönüştüremeyeceği, G7'nin karşıtı olarak algılanıp algılanmayacağı, yeni üyelerini nasıl ve hangi kriterlere göre kabul edeceği ve gayri resmi bir grup olarak mı kalacağı yoksa kurallar ve normlar mı benimseyeceği akademi dünyasının genişleme sonrası daha derinlemesine incelemesi gereken çeşitli belirsizliklerden sadece birkaçıdır (Daldegan, 2023: 3).

Genişlemeyle karşılaşılabilecek tehditler kapsamında değerlendirilebilecek bir diğer önemli husus da genişleme neticesinde bloğa dâhil olan yeni üyelerin demokrasi ve insan hakları sicillerinin zayıf olması dolayısıyla BRICS'in anti-demokratik bir çizgide ilerlediği eleştirisinin gündeme gelecek olmasıdır. Özellikle Suudi Arabistan ve İran'ın katılımı BRICS için siyasi açıdan bir dizi zorluk teşkil etmektedir. Her iki ülke de demokratik olmayan ülkelerdir; Suudi Arabistan bir monarşi, İran ise ömür boyu dini bir liderin devlet başkanı olduğu teokratik bir cumhuriyettir. Batı'dan göreceli bir sempati gören Suudi Arabistan'ın aksine İran'ın ABD ile diplomatik ilişkileri on yıllardır kesiktir ve ülkeye düzenli olarak yaptırımlar uygulanmaktadır. Söz konusu yeni üyelerin BRICS'e katılması, BRICS'in G7'ye ve liberal uluslararası düzene karşı bir denge unsuru olduğu tartışmasını gündeme getirmektedir (Daldegan, 2023: 2).

BRICS+5 genişlemesiyle karşılaşılabilecek tehditler kapsamında ele alınabilecek bir diğer husus ise genişlemeyle birlikte ABD müttefikleri ve muhaliflerinin bloğa dâhil oluşunun iş birliğini derinleştirme çabalarını boşa çıkarabilme ihtimalidir. Birleşik Arap Emirlikleri ve Suudi Arabistan gibi ABD müttefiklerinin yanı sıra ABD'ye karşı kararsız veya muhalif ülkelerin de gruba dâhil olması, üye ülkeler arasındaki iş birliğini

derinleştirme çabalarını boşa çıkarabilir. Üyelerin BRICS'in çok kutuplu bir dünya düzeninde çıkarlarını geliştirmek isteyen yükselen ekonomilerden oluşan bir blok mu olacağına yoksa Çin ve Rusya tarafından tercih edilen daha açık bir şekilde Batı karşıtı bir yönelim mi benimseyeceğine karar vermeleri gerekecektir (Ng Jin Chuan, 2023).

Genişlemenin neticesinde karşılaşılması olası tehditler arasında değerlendirilebilecek bir başka önemli husus, BRICS+5 genişlemesinin Batılı çevrelerin farklı ve olumsuz yorumlamalarını yeniden gündeme getirecek olmasıdır. Grubun kurulduğu 2009 yılından beri Batı'daki söylem, BRICS'in Çin'e boyun eğen ve Batı karşıtı bir gündemle hareket eden bir blok olduğudur. BRICS+5 genişlemesi, BRICS'in oluşumundan bu yana grubu farklı ve tepkisel değerlendirmeye müsait olan Batı'nın düşüncelerini daha da perçinlemiştir (Adler, 2023). Bu durumun temel nedeni oluşuma İran'ın dâhil olmasıdır. İran'ın katılımı ve dolayısıyla bloğu Batı'ya yönelik eleştirilerinde daha iddialı ve sesli hale getirecek olması, sistemin Batı'nın gözünde geleneksel olarak "kabul edilebilir" ortakların ötesinde bir yere doğru gittiği algısı yaratmaktadır (Suri ve Tripathi, 2023; Gruzd ve Carvalho, 2023).

Ancak BRICS+5, ABD liderliğindeki modeli aktif bir şekilde yok etmeye çalışmak yerine uluslara paralel bir dizi ekonomik ve diplomatik seçenek sunmayı amaçlamaktadır. Küresel siyasetin bu kadar bölünmüş olduğu bir dönemde bu fikri kavramak özellikle Batı'da zor olabilir (Adler, 2023). Fakat genişleme, Batı karşıtı yeni bir ittifakın yaratılması anlamına gelmemektedir, zira birçok üye (Hindistan, Brezilya, Suudi Arabistan vb.) Batı ile iyi ilişkilerini sürdürmek istemektedir. Ayrıca üyeler arasındaki gerilimler ve Çin'in gruptaki hâkimiyetinden duyulan korkular nedeniyle, diğer BRICS üyeleri ABD'nin liderliğindeki bir uluslararası düzenin yerine Çin'in hâkim olduğu bir düzen getirmek istememektedir (Kugiel, 2023: 2).

Genişlemenin yarattığı tehditler bağlamında ele alınabilecek son husus ise, genişlemeyle birlikte küresel kalkınmada ivme sağlanıp sağlanmayacağı konusunun belirsizlikle dolu olmasıdır. BRICS+5 grubu, Küresel Güney için ayırt edici bir vizyon ortaya koyamaz ve kalkınmada ilerlemeyi hızlandıramazsa, geçerliliğini korumakta ve anlamlı bir politika etkisi elde etmekte zorluklarla karşılaşabilir. Bu durumda grup ya çıkmaza girmiş çok taraflı bir sistemde hantal bir siyasi koalisyon ya da alternatif ve dönüşümsel fikirler tasarlayıp

ölçeklendirmekten aciz, küreselleşmenin sesli bir eleştirmeni olan yeni bir küreselleşme karşıtı hareket olma riskiyle karşı karşıya kalacaktır (Papa ve Chaturvedi, 2023: 25).

Sonuç

Ağustos 2023'te Güney Afrika'da düzenlenen 15. BRICS zirvesinin sonuçlanmasının ardından BRICS, altı ülkenin (Arjantin, Mısır, Etiyopya, İran, Suudi Arabistan ve BAE) 2024 yılı başından itibaren gruba katılmaya davet edildiğini açıklamıştır. Arjantin'in yeni Devlet Başkanı Javier Milei'nin, selefinin desteklediği BRICS'e katılmayı reddetmesi üzerine BRICS genişlemesi yalnızca beş üyenin katılımıyla gerçekleşmiştir. Coğrafi, ekonomik ve siyasi pek çok farklılığa rağmen, bloğa dâhil olan üyeler arasında bazı benzerlikler de mevcuttur. Bu benzerliklerden en dikkat çekenini, katılan üyelerin hepsinin önemli bölgesel güçler olmasıdır. BRICS+5 genişlemesinin ardından bloğun önemine ve gelecekteki yönüne ilişkin çeşitli görüşler ortaya konmuştur. BRICS bloğunun genişlemeyle birlikte nasıl bir yapıya evrileceği hususundaki tartışmalar hem uluslararası ilişkilerin hem de Küresel Güney'in yönünü açıklamada önemlidir. Bu çalışmada BRICS+5 genişlemesini örgüte bakan yönüyle yorumlamayı amaçlayan tartışma ve analizlere daha fazla ihtiyaç duyulmasına binaen, genişleme neticesinde karşılaşılabilecek fırsat ve tehditler ele alınmıştır.

Bu çalışma özelinde BRICS+5 genişlemesinin yaratacağı fırsat ve tehditlere ilişkin yapılan değerlendirme çerçevesinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılabilir:

- Genişlemeyle beraber karşılıklı yatırımların artma, iş birliğinin derinleşme olasılığının ve BRICS'in küresel barışa katkıda bulunabilme ihtimalinin artmış olması genişlemenin ortaya çıkardığı önemli fırsatlar çerçevesinde ele alınabilir.
- Aynı zamanda genişletilmiş BRICS'in, özellikle teknoloji transferinin sağlanması, uzay araştırmalarının ilerletilmesi ve bloğun kurduğu YKB'nin güçlendirilmesi açısından üyelerine ortaklıklarını çeşitlendirmeleri için daha fazla imkân sunması da yine genişlemenin yarattığı fırsatlar bağlamında değerlendirilebilir.
- BRICS genişlemesinin dünyanın geleneksel Batı ve Doğu ile zengin Kuzey ve yükselen Küresel Güney arasında

bölünmesindeki değişimi pekiştirerek BRICS'in daha önemli bir uluslararası ağ haline dönüşebilmesine imkân vermiş olması da genişlemenin yarattığı fırsatlar arasında sayılabilir.

- Genişlemenin özellikle enerji ticaretinde ABD dolarına bağımlılığın azaltılması konusunda bir fırsat ortamı yaratmasının da bloğun BRICS+5 formatına dönüşümünün taşıdığı fırsatlardan biri olduğunu söylemek mümkündür.
- BRICS+5 genişlemesiyle ortaya çıkan fırsatlar arasında genişlemenin BRICS grubunu daha cazip bir kurum haline getirecek olması ve blok için yeni bir dönüşüm, iyileştirme ve kalkınma evresi açması da yer almaktadır.
- Genişlemenin, Küresel Güney'in ihtiyaçları için daha katılımcı ve çok taraflı iş birliği modeli ortaya çıkarması da fırsatlar arasında sayılabilir.
- Genişlemeyle birlikte BRICS'in, Süveyş Kanalı, Hürmüz Boğazı ve Bab-al Mandab Boğazı gibi önemli ticari geçiş noktalarının yakınındaki büyük küresel petrol üreticilerinin örgüt bünyesine katılması da bir başka fırsat olarak değerlendirilebilir. Aynı zamanda genişleme neticesinde ortaya çıkan fırsatlar arasında grubun ekonomik, siyasi ve uluslararası etkisini artıracak potansiyeli taşımamasını da saymak mümkündür.
- BRICS+5 genişlemesinin taşıdığı fırsatlara ek olarak, Birliğin çeşitli alanlarda birtakım tehditler barındırdığını da söylemek mümkündür. Örneğin genişlemenin etkisiyle BRICS'in konsensüse dayalı karar alma sürecinin, politika yapımını zorlaştıracak olması örgüte bakan yönüyle bir tehdit olarak değerlendirilebilir.
- BRICS genişlemesinin hâlihazırda grupta var olan anlaşmazlıklara yenilerini ekleyerek, bloğu daha karmaşık bir yapıya dönüştürebilecek olması da karşılaşılabilecek tehditler bağlamında ele alınabilir.
- Genişlemenin BRICS grubunun geleceğine ilişkin kurumsal yapı, ideolojik yaklaşım ve eylemsellik bağlamında bir dizi belirsizliği gündeme getirmiş olması da bir başka tehdit olarak belirmektedir.
- Aynı zamanda Küresel Güney'de liderlik arayışı içerisinde olan Hindistan ve Çin arasındaki mevcut rekabetin genişlemeyle beraber derinleşme olasılığı da bloğun istikrarı ve işleyişi açısından başka bir tehdit olarak karşımıza çıkmaktadır.

- Genişlemeyle karşılaşılan tehditler bağlamında ele alınabilecek hususlardan biri de bloğa dâhil olan yeni üyelerin, özellikle Suudi Arabistan ve İran'ın demokrasi ve insan hakları sicillerinin zayıf olması dolayısıyla BRICS'in anti-demokratik bir çizgide ilerlediği eleştirisinin gündeme gelecek olmasıdır.
- Genişlemenin BRICS açısından tehdit unsuru oluşturabileceği bir başka husus, genişlemeyle birlikte ABD müttefikleri ve muhaliflerinin bloğa dâhil oluşunun örgüt içinde iş birliğini derinleştirme çabalarını boşa çıkarabilme ihtimalidir.
- İran'ın katılımı, sistemin Batı'nın gözünde "kabul edilebilir" ortakların ötesinde bir yere doğru gittiği algısı yarattığından, Batılı çevrelerin farklı ve olumsuz yorumlamalarını yeniden gündeme getirecek olması da genişlemenin yol açtığı bir başka tehdit olarak görülebilir.
- Son olarak yeni üyeli bloğun Küresel Güney için ayırt edici bir vizyon ortaya koyup koyamayacağı ve küresel kalkınmada ivme sağlanıp sağlanmayacağı konusunda belirsizlik yaratmış olması da genişlemenin ortaya çıkardığı tehditler bağlamında değerlendirilebilir.

BRICS+5 genişlemesinin getirdiği tehdit ve fırsatların BRICS'in uyumunu ve etkinliğini sınavacağı ortadadır. 2024 itibarıyla beş üyenin nihai katılımıyla genişleyen örgütün küresel yönetişimi yeniden şekillendirmede, bloğu kurumsallaştırmada, Küresel Güney'in temsilcisi olma misyonunu üstlenmede ve iş birliğini derinleştirmede güvenilir bir güç olarak kalabilmesi, farklı üyeleri arasında uzlaşma sağlama kapasitesine bağlı olacaktır. Diğer bir ifadeyle, BRICS+5 bloğu pek çok açıdan farklılıklarla bezenmiş ülkeleri, örgütün sahip olduğu amaç ve hedefler doğrultusunda uzlaştırdığı sürece uluslararası sistemde güçlü bir örgüt olarak varlık gösterebilecek ve Batı egemenliğindeki küresel kurumların etkisini dengeleyecek güce sahip olabilecektir.

Kaynakça

- Adler, N. (2023). Can BRICS create a new world order?. Erişim: <https://www.aljazeera.com/features/2023/8/22/can-brics-create-a-new-world-order>.
- Arapova, E. & Lissovlik, Y. (2022). “BRICS: The Global South Responds to New Challenges (In the Context of China’s BRICS Chairmanship)”. Valdai Papers, No. 118. Valdai Discussion Club.
- Arruda, P. & Slingsby, A. K. (2014). Digesting the Alphabet Soup: A Comparative Institutional History of IBSA and BRICS, International Policy Centre for Inclusive Growth, No. 43.
- Babaev, K. V. & Lavrov, S.V. (2023). In Scope and Depth: Ways to Strengthen BRICS’ Institutional Framework. *Russia in Global Affairs*, 21(4), 124-137.
- Battal, T. & Akan, E. (2019). BRICS Ülkeleri ile Türkiye’nin Performans ve Potansiyel Kriterleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi. *Beykoz Akademi Dergisi*, 7(1), 1-35.
- Blinova, E. (2023). BRICS Summit 2023: End to Western-Centric World Order?. Erişim: <https://en.sputniknews.africa/20230825/1061612693.html>.
- BRICS India 2021. (2019). Evolution of BRICS. Erişim: <https://brics2021.gov.in/about-brics>.
- BRICS Information Portal. (2023). Why 40+ Countries Want to Join BRICS. Erişim: <https://infobrics.org/post/39185/>.
- Carvalho, L. R. (2023). BRICS: The Global South Challenging the Status Quo. Erişim: <https://globaleurope.eu/globalization/brics-the-global-south-challenging-the-status-quo/>.
- Cattaneo, N., Biziwick M. ve Fryer, D. (2015). The BRICS contingent reserve arrangement and its position in the emerging global financial architecture. *South African Institute of International Affairs (SAIIA). Policy Insights* 10.
- Chen, J. (2023). BRICS: Acronym for Brazil, Russia, India, China, and South Africa. Erişim: <https://www.investopedia.com/terms/b/brics.asp>.
- Cherian, J. (1999). The Primakov Visit, *Frontline*, 16(1), 2-15.
- CICIR Research Group. (2023). BRICS Summit in South Africa: New Era, New BRICS, New Mission. CICIR Report.

- Cooper, A. F. (2016). *The BRICS: A very short introduction*. Oxford University Press.
- Daily Investor. (2023). A short history of BRICS summits from 2001 to 2023. Erişim: <https://dailyinvestor.com/world/25983/a-short-history-of-brics-summits-from-2001-to-2023/>.
- Daldegan, W. (2023). Opinion – The Expansion of BRICS: Challenges and Uncertainties. Erişim: <https://www.e-ir.info/2023/08/29/opinion-the-expansion-of-brics-challenges-and-uncertainties/>.
- Darnal, A. (2023). The Future of BRICS: Between Objectives and Challenges Global South Experts Turn the Tables. Erişim: <https://www.stimson.org/2023/the-future-of-brics-between-objectives-and-challenges/>.
- Doğan, S. (2023). Arjantin Devlet Başkanı Milei, BRICS grubundan ıktıklarını bildirdi. Erişim: <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/arjantin-devlet-baskani-milei-brics-grubundan-ciktiklarini-bildirdi/3095971>.
- Dongxiao, C. & Shua, F. (2016). The Russia-India-China Trio in the Changing International System, *China Quarterly of International Strategic Studies*, 2(4), 431-447.
- EFSAS (European Foundation for South Asian Studies). (2023). *The BRICS | Origins, Evolution & 2023 Expansion*. EFSAS Study Paper. No. 9.
- FAIR. (2023). *Understanding BRICS Expansion [2023]: Opportunities & Challenges*. Erişim: <https://fairbd.net/brics-expansion/>.
- Gruzd, S. & ve Carvalho, G. (2023). The Quest for Global Influence. Erişim: <https://www.cfr.org/councilofcouncils/global-memos/brics-summit-2023-seeking-alternate-world-order>.
- Güvendik, M. Ö. (2023). South Africa to host 15th BRICS summit. Erişim: <https://www.aa.com.tr/en/politics/south-africa-to-host-15th-brics-summit/2973255>.
- Hurrell, A. (2006). Hegemony, liberalism and global order: what space for would-be great powers?. *International Affairs*, 82(1), 1-19.

- Jha, P. (2022). A brief history of the BRICS. Erişim: <https://www.dandc.eu/en/article/why-brazil-russia-india-china-and-south-africa-group-are-no-real-counterweight-us-led-g7>.
- Kenny, M. (2023). BRICS Intergovernmental Organization. Erişim: <https://www.britannica.com/topic/BRICS>.
- Kugiel, P. (2023). South Africa BRICS Summit Amplifies the Voice of the Global South. PISM Spotlight. No. 35.
- Kumar, P. (2023). 15th BRICS Summit: Key Takeaways and Their Relevance, *The Round Table*, 112(5), 549-550.
- Library of Congress. (2023). BRICS: Sources of Information. Erişim: <https://guides.loc.gov/brics>.
- Lukyanov, F. (2023). The BRICS Is Not an Anti-Western Association Per Se. Erişim: <https://www.cfr.org/councilofcouncils/global-memos/brics-summit-2023-seeking-alternate-world-order>.
- Mancheri, N. A. & Shantanu S. (2011). IBSA vs BRIC: China and India Courting Africa. *East Asia Forum*.
- Naidu, S. (2023). The BRICS: China and India's Quest for Leadership. Erişim: <https://www.stimson.org/2023/the-future-of-brics-between-objectives-and-challenges/>.
- Ng Jin Chuan, J. (2023). Expansion Will Test the BRICS' Cohesion and Effectiveness. Erişim: <https://www.cfr.org/councilofcouncils/global-memos/brics-summit-2023-seeking-alternate-world-order>.
- O'Neill, J. (2001). *Building Better Global Economic BRICs*, Vol. 66. New York: Goldman Sachs.
- Papa, M. & Chaturvedi, R. S. (2023). BRICS and questions about the global order. *East Asia Forum Quarterly*, 15(4), 21-25.
- Patnaik, K. A. (2023). *Evolution of BRICS: History and Politics*. R. Kumar, M. K. Mehra, G. V. Raman & M. Sundriyal (Ed.). *Locating BRICS in the Global Order: Perspectives from the Global South* (s. 36-52). New York: Routledge.
- Sadek, H. (2023). Challenges facing BRICS. Erişim: <https://www.zawya.com/en/opinion/economic-insights/challenges-facing-brics-ht67tc5a>.
- SDG Knowledge Hub. (2023). BRICS Countries Expand Partnership for Sustainable Development. Erişim:

<https://sdg.iisd.org/news/brics-countries-expand-partnership-for-sustainable-development/>.

Shea, J. (2023). The BRICS are back, but for what purpose?.

Erişim:

<https://www.friendsofeurope.org/insights/critical-thinking-the-brics-are-back-but-for-what-purpose/>.

Stuenkel, O. (2020). The BRICS and the Future of Global Order. London: Lexington Books.

Suri, N. & Tripathi, J. (2023). The World Should Welcome the New Kids on the Bloc. Erişim:

<https://www.cfr.org/councilofcouncils/global-memos/brics-summit-2023-seeking-alternate-world-order>.

Tıraş, H., Türkmen S. & Ağır, H. (2023). Genişleyen BRICS Ülkelerinin Makroekonomik Göstergelerinin Değerlendirilmesi. International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR), 10(102), 3304-3323.

Van der Westhuizen, J. (2023). Where angels would have feared to tread: Reformists, Revisionists and the 2023 BRICS Summit. Occasional Paper. No. 2. Konrad-Adenauer-Stiftung.

Wambo, G. O. K. (2023). Brazil, Russia, China, India, and South Africa (BRICS)–Partnership for Sustainable Development and Inclusive Multilateralism: A new alternative for implementing the 1978 Alma Ata Declaration on primary health care. Journal of Global Health, 13, 1-4.

Zondi, S., Ayodele O. & Duma, S. (2022). Towards Deeper Intra-BRICS Cooperation: An Argument. S. Zondi (Ed.). The Political Economy of Intra-BRICS Cooperation: Challenges and Prospects (s. 1-15). Switzerland: Palgrave Macmillan.

Extended Abstract

BRICS (Brazil, Russia, India, China and South Africa) was conceptualized by Goldman Sachs as an analytical grouping of emerging market countries experiencing strong economic growth and considered it to dominate the world economy by 2050. There has been a long-standing academic and public policy debate about what BRICS is and what it is not since the group began to form in the second half of the 2000s. While some have interpreted it as an anti-Western and especially anti-US grouping, others have questioned what it means beyond an economic concept.

The debate over the group's recent expansion has once again focused attention on the BRICS. Following the conclusion of the 15th BRICS summit in South Africa in August 2023, BRICS announced that six countries (Argentina, Egypt, Ethiopia, Iran, Saudi Arabia, Ethiopia, Iran, Saudi Arabia and the United Arab Emirates [UAE]) were invited to join from the beginning of 2024. After the new President of the Argentine Republic, Javier Milei, refused to join BRICS, which was supported by his predecessor, the BRICS expansion was accomplished with the participation of only five members.

Despite the many geographical, economic and political differences, there are some similarities among the members of the bloc. The most striking of these similarities is that all the members are important regional powers. In the aftermath of the BRICS+5 expansion, there have been various views on the importance and future direction of the bloc.

This study aims to examine the structure of the organization, which decided to expand at the 2023 Johannesburg Summit and evolved into the BRICS+5 format with the inclusion of new members, within the framework of SWOT analysis. Within the framework of the SWOT analysis of the BRICS+5 enlargement in this study, the following assessments can be made:

The strengths of the BRICS+5 enlargement are, first, that it has made the BRICS group a more attractive institution and opened a new phase of transformation, upgrading and development for the bloc. The strengths of the enlargement include the fact that it has created a more participatory and multilateral model of cooperation for the needs of the Global South. Another strength of the enlargement is that BRICS has included in major global oil producers near important trade

transit points such as the Suez Canal, the Strait of Hormuz and the Bab-al Mandab Strait. Finally, the expansion also has the potential to increase the group's economic, political and international influence.

The weaknesses of the BRICS+5 expansion are as striking as its strengths. Weaknesses include the fact that the BRICS enlargement has added new conflicts to the existing ones in the group and transformed the bloc into a more complex structure. Another weakness is that the enlargement has created a series of uncertainties about the future of the BRICS grouping in terms of institutional structure, ideological approach and operationalization. The weak democratic and human rights record of the new members of the bloc, especially Saudi Arabia and Iran, can also be counted among the weaknesses of the enlargement. Finally, Iran's accession has created the perception that the system is moving beyond "acceptable" partners in the eyes of the West, which has brought different and negative interpretations of Western circles back to the agenda. This can be seen as another weakness of the enlargement.

Although there are many weaknesses in the evolution of BRICS into the BRICS+5 format, there are also many opportunities. The possibility of increasing mutual investments, deepening cooperation and the possibility of BRICS contributing to global peace can be considered as important opportunities that the enlargement has created. The BRICS enlargement has also reinforced the shift in the traditional division of the world between West and East, the wealthy North and the emerging Global South, allowing BRICS to become a more significant international network. Finally, the enlargement has created an opportunity to reduce the dependence on the US dollar, especially in energy trade. It is one of the opportunities that the transformation of the bloc into the BRICS+5 format carries.

In addition to the opportunities of BRICS+5 enlargement, the bloc also poses a number of threats in various areas. For instance, the consensus-based decision-making process of BRICS will make policy-making more difficult with the effect of enlargement. It can be considered as a threat from the organization's perspective. At the same time, the possibility of deepening the existing rivalry between India and China, which are seeking leadership in the Global South, is another threat to the stability and functioning of the bloc. Another threat to the BRICS is the possibility that the expansion will bring US allies

and opponents into the bloc, which could undermine efforts to deepen cooperation within the organization.

With its many strengths and weaknesses, the challenges and opportunities of BRICS+5 expansion will test the cohesion and effectiveness of BRICS. By 2024, with the eventual accession of five members, the enlarged organization's ability to remain a credible force in reshaping global governance, institutionalizing the bloc, assuming its mission as the representative of the Global South, and deepening cooperation will depend on its capacity to build consensus among its diverse members.

ISSN: 2687-220X

NOVUS ORBIS

Journal of Politics and International Relations
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Dergisi

CALL FOR PAPERS

ABOUT

- ✓ **NOVUS ORBIS: Journal of Politics and International Relations** covers every aspect of political science and international relations. The journal publishes original theoretical and analytical works and book reviews.
- ✓ There are no article processing charges or submission fees for any submitted or accepted articles.
- ✓ **NOVUS ORBIS: Journal of Politics and International Relations** is abstracted and indexed in the following databases and indexes:
 - Index Copernicus
 - Columbia International Affairs Online (CIAO)
 - Index Islamicus
 - Lancaster Index to Defence & International Security Literature
 - EBSCO
- ✓ **Period Months:**
 - June
 - December
- ✓ **Editors:**
 - Assoc. Professor Ozgur Tufekci
 - Assist. Professor Hulya Kinik
 - Assist. Professor Goktug Kiprizli
 - Res. Assist. Fevzi Kirbasoglu

Submission Link

www.dergipark.org.tr/en/pub/novusorbis

the

rest

Journal of Politics and Development

ISSN 2632-4911

CALL FOR PAPERS

ABOUT

- ✓ **The Rest: Journal of Politics and Development** publishes theoretical, conceptual, and empirical analyses on global governance, contemporary world politics, global political economy, global south, environment, civil wars, terrorism, migration, conflict management, and human security from a variety of interdisciplinary methodologies and approaches.
- ✓ **The Rest Journal** particularly welcomes issues, regions, and subjects that have remained or been excluded from mainstream analysis of world politics.
- ✓ There are no article processing charges or submission fees for any submitted or accepted articles.
- ✓ **The Rest: Journal of Politics and Development** is abstracted and indexed in the following databases and indexes:
 - *Columbia International Affairs Online (CIAO)*
 - *Directory of Open Access Journals (DOAJ)*
 - *EBSCO Publishing Inc.*
 - *EconLit*
 - *ERIH PLUS*
 - *Index Islamicus*
 - *Lancaster Index*
- ✓ **Period Months:**
 - January
 - July
- ✓ **Editors:**
 - Ozgur TUFEKCI
 - Rahman DAG
- ✓ **Associate Editors:**
 - Alessia CHIRIATTI
 - Marco MARSILI
 - Orkhan VALIYEV
- ✓ **Assistant Editor:**
 - Ekrem OK

Submission Link

www.therestjournal.com

Leadership

Honorary President
Ken Booth

Director-General
Ozgur Tufekci

Deputy Director-General
Rahman Dag

cesran international
CENTRE FOR STRATEGIC RESEARCH AND ANALYSIS - CESRAN

think-tank ■ consultancy ■ research-institute

www.cesran.org

ISSN: 2687-220X

NOVUS ORBIS

Journal of Politics and International Relations
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Dergisi

Araştırma Makaleleri
Research Articles

**Emekli Subayların Bakış Açısından Türkiye'nin Dış
Politika Alternatifleri Ve Güvenlik Sorunları**

*Türkiye's Foreign Policy Alternatives and Security Problems
from the Perspective of Retired Officers*

**Hakan SAMUR
Dünya BAŞOL**

**BRICS+5 Genişlemesinin Yaratacağı Fırsat ve
Tehditler Bağlamında Değerlendirilmesi**

*The Evaluation of The BRICS+5 Enlargement in the Context of
Opportunities and Threats*

Sinem ÇELİK

**Yeni Bir Dış Politik Girişim Örneği Olarak
Türkiye'nin Denizaşırı Üs Politikası Uygulamaları:
Katar ve Somali Örneği**

*Türkiye's Overseas Base Policy Practices As an Example of A
New Foreign Policy Initiative: The Case of Qatar and Somalia*

**Gökhan ÖÇALAN
Gökhan KOÇER**

**Sosyal Medyanın Demokratik Seçimlerde Algı
Yönetimi Üzerindeki Rolü**

*The Role of Social Media in Shaping Perceptions during
Democratic Elections*

Murat ŞENGÖZ

İsrail, Orta Asya, Kafkasya Ve Yeni Çevresel Strateji

*Israel, Central Asia, Caucasus and the New Peripheral
Strategy*

Mehmet Erkan KILLIOĞLU

Kitap İncelemeleri
Book Reviews

**Guillaume Pitron
Nadir Metaller Savaşı: Enerji Geçişinin ve
Dijitalleşmenin Karanlık Yüzü**

Muhammet NEGİZ

**Gabor Agoston
Barut, Top ve Tüfek, Osmanlı İmparatorluğu'nda
Askerî Güç ve Silah Sanayisi**

Ayşegül GÜLER